

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 74

22.07. 2019

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: მესტიის მუნიციპალიტეტში, შპს „კავკასიენერგოს“ მიერ ჰიდროელექტროსადგური „ნენსკრას“ სამშენებლო სამუშაოების საწარმოებლად (ეგხ-ს და ქვესადგურის რეკონსტრუქცია-ექსპლუატაცია, ეგხ-ების და ქვესადგურების მშენებლობა-ექსპლუატაცია), დროებითი ელექტროენერგიით მომარაგებისთვის საჭირო ტექნიკური ინფრასტრუქტურული ობიექტების მოწყობა და ექსპლუატაცია.

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „კავკასიენერგო“ ქ.თბილისი, ბარათაშვილის ქუჩა N2

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: მესტიის მუნიციპალიტეტი.

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 20.06.2018

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გერგილი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

შპს „კავკასიენერგოს“ მიერ სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში წარმოდგენილია მშენებარე ჰიდროელექტროსადგური „ნენსკრა“-ს სამშენებლო სამუშაოების საწარმოებლად, დროებითი ელექტროენერგიით მომარაგების პროექტის სკოპინგის ანგარიში, „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-8 მუხლის შესაბამისად.

პროექტის მიზანია არსებული 110 კვ. გაბარიტებში აშენებული ქ/ს „ხუდონისა“ და მესტიის დამაკავშირებელი ელექტროგადამცემი ხაზის რეკონსტრუქცია ქვესადგურ საღერდილამდე და ასევე, ახალი მონაკვეთის მშენებლობა საღერდილას ქვესადგურიდან ნენსკრას ჰიდროელექტროსადგურის პროექტის ტერიტორიამდე. ასევე, პროექტი მოიცავს 35კვ. საჰაერო-საკაბელო ხაზის მშენებლობას ახლად ასაშენებელი მისასვლელი გზის პარალელურად, ჰესის კაშხლამდე.

პროექტის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქვესადგურ საღერდილას რეკონსტრუქცია. ასევე, პროექტში გათვალისწინებულია ნენსკრა ჰესის შენობასთან 110/35/15 კვ. ქვესადგურის მშენებლობა და საპროექტო კაშხლის მიმდებარედ 35/15 კვ. ქვესადგურის მშენებლობაც.

ნენსკრა ჰესის ქვესადგურიდან კაშხლის ქვესადგურამდე 35 კვ. ეგხ-ს ტრასის სიგრძე შეადგენს 17 კმ. აღნიშნული ხაზი საჰაერო ტიპის იქნება და გამოიყენება ხის ბოძები და იზოლირებული კაბელი.

ანგარიშით ასევე წარმოდგენილია ტექნიკური გადაწყვეტა, საპროექტო და არსებული ქვესადგურების ეგზ-თან დამაკავშირებელი საკაბელო ეგზ-ს მოწყობის შესათან დაკავშირებით.

წარმოდგენილი პროექტის ბუფერი მოიცავს: 2017 წლის 9 იანვარს შპს „კავკასიენერგოზე“ „110 კვ ძაბვის საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „ნენსკრა-ხაიშის“ 2 კმ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტზე გაცემულ N02 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით დამტკიცებულ ტერიტორიას და 2016 წლის 10 ნოემბერს შპს „კავკასიენერგოზე“ „110 კვ ძაბვის საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „ნენსკრა-ხაიშის“ 11,67 კმ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის“ პროექტზე გაცემულ N55 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით დამტკიცებულ ტერიტორიას.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვები მოეწყო მესტიის მუნიციპალიტეტის ხაიშის და ჭუბერის ადმინისტრაციულ ერთეულებში. საჯარო განხილვებზე დამსწრე საზოგადოების მხრიდან, ასევე ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სკოპინგის ანგარიშთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები წარმოდგენილი არ ყოფილა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზშ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზშ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევის შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
4. **გზშ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
 - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
 - პროექტის აღწერა;

- ტექნოლოგიური სქემა;
- ეგხ-ს ინფრასტრუქტურული ობიექტების და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
- ეგხ-ს განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები: ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- ეგხ-ს განთავსების ტერიტორიის GIS კოორდინატები;
- ქვესადგურის ინფრასტრუქტურული ობიექტების და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
- ქვესადგურის განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები: ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- ქვესადგურის განთავსების ტერიტორიის GIS კოორდინატები;
- დაზუსტებული მონაცემები დაგეგმილი საქმიანობის ტერიტორიაზე კერძო მესაკუთრეების შესახებ;
- ეგხ-ს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი);
- სამშენებლო მოედნის და მასალის დასაწყობების მოედნების აღწერა;
- მშენებლობის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები;

4.1 სამშენებლო სამუშაოების განხორციელების შესახებ ინფორმაცია კერძოდ:

- მისასვლელი გზების საჭიროებისა და აღნიშნული გზების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია; („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- მშენებლობაზე დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- სად იგეგმება ეგხ-ს ანძის სამირკვლის მოწყობისას და ქვესადგურების განთავსებისას მოხსნილი ფუჭი ქანების (სანაყაროების) დროებითი და საბოლოო განთავსება, მათი ადგილმდებარეობის კოორდინატები, მოცულობა და შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;

4.2 საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს შემდეგს:

- საპროექტო უბნის გეოლოგიური აგებულება;

- რეგიონის ზოგადი გეოლოგიური რუკა;
- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- საპროექტო დერეფნის საინჟინრო-გეოლოგიური რუკა, საინჟინრო-გეოლოგიური ჭრილები;
- გრუნტის წყლების ნიშნულის შესახებ ინფორმაცია, საინჟინრო გეოლოგიურ კვლევაზე დაფუძნებით;
- საინჟინრო-გეოლოგიური პირობები (მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის არეალში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერა);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები (პიკეტური აღწერით). მათ შორის ყურადღება უნდა გამახვილდეს საპროექტო დერეფანში საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ეროზია) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობებსა და აღწერაზე. გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული დასკვნები და რეკომენდაციები და გასატარებელი, შემარბილებელი ღონისძიებების გათვალისწინებით;

4.3 ბიოლოგიური გარემო: საპროექტო ტერიტორიის ფლორისა და მცენარეული საფარის დეტალური აღწერა; საქართველოს იშვიათი და წითელი ნუსხის სახეობები, რომლებიც გვხვდება დაგეგმილ საპროექტო დერეფანში; ხმელეთის ფაუნა; საპროექტო დერეფანში გავრცელებული საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი ცხოველთა სახეობები; საკვლევი არეალი და საველე კვლევის მეთოდები, სენსიტიური ადგილები, საველე კვლევის შედეგები;

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ნედლეულისა გამოყენებისას, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში და სხვა.
- ზემოქმედება ნიადაგზე და შესაძლო დაბინძურება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობა/ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ქვესადგურების და ეგზ-ს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;

- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება ეგხ-ს და ქვესადგურების მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე;
 - ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება;
 - ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
 - ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედება მოსახლეობაზე და სოციალურ გარემოზე;
 - ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
 - მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
 - მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა;
 - სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
 - გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
 - ეგხ-ს, ქვესადგურების და დამხმარე ინფრასტრუქტურის განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით);
- პროექტის დანართში წარმოდგენილი მთლიანი 15962 გრძივი მეტრიდან (ხაზობრივი shp-ფაილი), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს № 299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 6940 გრძივი მეტრი ფიქსირდება სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში (ხაიშის სატყეო უბნის ჭუბერის სატყეო), ხოლო 110 კვ ეგხ-ს მთლიანი 13809 გრძივი მეტრიდან (ხაზობრივი shp-ფაილი) სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდზე ზედდება 168 გრძივი მეტრი (ხაიშის სატყეო უბნის ხაიშის სატყეო). ასევე, 35 კვ ეგხ-ს მთლიანი 13729 გრძივი მეტრიდან (ხაზობრივი shp- ფაილი) 494 გრძივი მეტრი ზედდება 168 ტყის ფონდზე (ხაიშის სატყეო უბნის ჭუბერის სატყეო). წარმოდგენილი 67 საპროექტო საყრდენიდან 1 საყრდენი ხვდება ასევე სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში (ხაიშის სატყეო უბნის ორმელეთის სატყეო). სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე საქმიანობა საჭიროებს შეთანხმებას ტყის ფონდის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან;
- წარმოდგენილი საპროექტო ეგხ.-ის მიმდებარედ (5-10 მ) ფიქსირდება ქვიშა-ხრემის მოპოვებაზე გაცემული ლიცენზია (N1004062, შპს ლიდერი +, 25.10.2016 წ.; ვადა - 5 წელი) და სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების ლიცენზიის აღების მიზნით სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოში წარმოდგენილ განაცხადის (42656-ID) ტერიტორიას, რაზეც დაწყებულია შესაბამისი ადმინისტრაციული წარმოება. „წიაღის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-8 მუხლის პირველი პუნქტის მიხედვით, „აკრძალულია წიაღის ფონდის მიწების საკუთრების უფლებით, იჯარით ან სხვა ფორმით გაცემა

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმების გარეშე, ხოლო ლიცენზიის არსებობის შემთხვევაში ლიცენზიანტთან შეთანხმების გარეშე. შესაბამისად გზმ-ს ეტაპზე გათვალისწინებული უნდა იყოს ზემოაღნიშნული გარემოებები;

- საპროექტო ტერიტორია მოიცავს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მიერ 2019 წლის 23 ივლისის N2-698 ბრძანებით განსაზღვრულ „მესტიის მუნიციპალიტეტში სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“ „500/220/110 კვ ძაბვის ქვესადგური „ნენსკრას“ მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე“ სკოპინგის დასკვნით N69 (16.07.2019წ.) განსაზღვრულ ტერიტორიას; ასევე, საპროექტო ტერიტორია მოიცავს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მიერ 2019 წლის 24 ივლისის N2-704 ბრძანებით განსაზღვრულ „მესტიის მუნიციპალიტეტში სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“ „220 კვ. ელექტროგადამცემი ხაზის „ნენსკრა-მესტია“-ს მშენებლობასა და ექსპლუატაციაზე“ სკოპინგის დასკვნის გაცემის შესახებ“ ტერიტორიას; საპროექტო ქვესადგურის ტერიტორიის ნაწილი მოიცავს საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მიერ 2019 წლის 15 ივლისის N2-659 ბრძანებით მესტიის მუნიციპალიტეტში შპს „ავსტრიან ჯორჯიან დეველოპმენტის“ ლახამი-საგერგილას 35 კვ-იანი ელექტროგადამცემი ხაზის გაყვანაზე გადაწყვეტილებით განსაზღვრულ ტერიტორიებს. შესაბამისად, გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების ეტაპზე წარმოდგენილი უნდა იქნეს დაინტერესებულ მხარეებთან (შპს „ნენსკრა ჰიდრო; სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“; შპს „Austrian Georgian Development“) შეთანხმების საფუძველზე ტექნიკური გადაწყვეტა.
- საპროექტო ტერიტორიაზე ფიქსირდება სხვადასხვა სიმძლავრის (ეგბ-6კვ; ეგბ-10კვ) ეგბ-ები, ასევე პროექტით განსაზღვრული ქვესადგური „სადერდილა“ თავისი შესაბამისი ინფრასტრუქტურით (ქვესადგური, ტრანსფორმატორები, ეგბ) დარეგისტრირებულია შპს „ტრანს ელექტრიკა ჯიორჯიაზე“. შესაბამისად გზმ-ის ეტაპზე წარმოდგენილ უნდა იქნეს შესაბამისი შეთანხმება დაინტერესებულ მხარეებთან;
- გზმ-ის ეტაპზე კლიმატის დახასიათების შესაბამის თავში წარმოდგენილი უნდა იყოს კლიმატის ძირითადი მახასიათებლები - შეფარდებითი სინოტივე, ატმოსფერული ნალექების რაოდენობა. გარდა ამისა, სკოპინგის ანგარიშით არასწორადაა მოცემული კლიმატური მახასიათებლების დასახელებები (ჰაერის და არა გარემოს ტემპერატურა, ქარის სიჩქარე და არა ქარი და სხვ.), რაც გათვალისწინებული უნდა იყოს გზმ-ის ანგარიშის მომზადებისას.
- გზმ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს მკაცრად განსაზღვრულ საპროექტო დერეფნის საზღვრებს, რომელიც წარმოდგენილი უნდა იყოს შეიპფაილების სახით. გზმ-ს ანგარიშში, სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას განისაზღვროს გარემოზე ზემოქმედების ყველა ის შემარბილებელი ღონისძიება, რომელთა განხორციელება მაქსიმალურად დაიცავს ზედაპირულ წყლებს, ჰაერსა და ნიადაგს დაბინძურებისაგან;
- დაგეგმილი საქმიანობის გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში, საპროექტო ტერიტორიის გეოლოგიური გარემოს ფონური მდგომარეობა წარმოდგენილი უნდა

იყოს შემდეგი სახით: რელიეფი (გეომორფოლოგია) გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა; სეისმური პირობები; ჰიდროგეოლოგიური პირობები;

- გზმ-ის ანგარიშის საინჟინრო-გეოლოგიური პირობების პიკეტური აღწერა (უნდა მოიცავდეს საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერაც);
- გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედების ნაწილისათვის წარმოდგენილი უნდა იყოს: ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე; საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;
- გზმ-ის ანგარიშით შესწავლილი და შეფასებული უნდა იქნეს ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობისა და ექსპლუატაციის პროცესში წყლის ჰიდრობიონტებზე შესაძლო ნეგატიური ზეგავლენა. აუცილებელია შესწავლილი იქნეს მდინარეების მონაკვეთები, როგორც თევზის აღწარმოების (გამრავლების) შესაძლო არეალი, შეფასდეს იქთიოფაუნის მრავალფეროვნება, გავრცელება და ბიომასა.
- საპროექტო ეგხ-ის დერეფანი მდებარეობს ჰიდროლოგიური თვალსაზრისით საკმაოდ რთულ რეგიონში. მისი მნიშვნელოვანი ნაწილი მდინარის ჭალაშია. იგი კვეთს მდ. ენგურს, მდ. ნენსკრას და მათ შენაკადებს. სკოპინგის ანგარიშში ჰიდროლოგიური ნაწილი საერთოდ არ არის. აუცილებელია გზმ-ის ეტაპზე აღნიშნული ხარვეზის გათვალისწინება;
- გზმ-ის დოკუმენტში აისახოს ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიაზე არსებულ მცენარეებზე. წარმოდგენილ იქნას, ინფორმაცია ზემოქმედებას დაქვემდებარებული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით. ასევე, წარმოდგენილ იქნას ინფორმაცია, ჭრის შედეგად მიყენებული ზემოქმედება ეროვნული კანონმდებლობითა და საერთაშორისო ხელშეკრულებებით დაცულ სახეობებზე და ჰაბიტატებზე; ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში, აღდგენის ღონისძიებებზე. გზმ-ის ანგარიშში აისახოს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებული ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე, მათ შორის ფრინველებზე (განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს "წითელ ნუსხით" დაცულ სახეობებზე) და ჰაბიტატებზე. მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე. ამასთან, საჭიროა, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები ფოტომასალასთან ერთად. გზმ-ის ანგარიშით წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია ეგხ-ის საყრდენების მდინარის კალაპოტიდან დაშორებასთან დაკავშირებით. საჭიროების შემთხვევაში, ანგარიშში აისახოს წარმოდგენილ დოკუმენტში მითითებული მდინარეების ელექტროგადამცემი ხაზით გადაკვეთის შედეგად, წყლისა და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე გამოწვეული ზემოქმედების შესახებ, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების, შერბილებისა და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია. ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, შემუშავდეს შემარბილებელი ღონისძიებების თავი და მონიტორინგის გეგმა, სადაც აისახება ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ

კომპონენტებზე (განსაკუთრებით ფრინველებზე) ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი;

- მიზანშეწონილია გზშ-ს ანგარიშის მომზადების პროცესში სხვადასხვა მიმართულების სპეციალისტთა შორის გათვალისწინებული იყოს შესაბამისი კომპეტენციის (ისტორიკოსი/არქეოლოგი) მქონე სპეციალისტის მონაწილეობა, რომ გამოირიცხოს შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები;

დასკვნითი ნაწილი:

შპს „კავკასენერგოს“ მიერ სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში წარმოდგენილი მესტიის მუნიციპალიტეტში, ჰიდროელექტროსადგური „ნენსკრას“ სამშენებლო სამუშაოების საწარმოებლად (ეგხ-ს და ქვესადგურის რეკონსტრუქცია-ექსპლუატაცია, ეგხ-ების და ქვესადგურების მშენებლობა-ექსპლუატაცია), დროებითი ელექტროენერგიით მომარაგებისთვის საჭირო ტექნიკური ინფრასტრუქტურული ობიექტების მოწყობის და ექსპლუატაციის პროექტზე სავალდებულოა გზშ-ს ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.